

Elżbieta Rakowska

"Lieder für das 1.-4. Schuljahr",
wybór i komentarz dydaktyczny
Sigrid Berg, Stuttgart-München 1978 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 49/4, 210-211

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbiór „100 łatwych pieśni religijnych” wynika z doświadczeń praktycznego muzykowania i śpiewania na chwałę Boga właśnie na gruncie pedagogiki specjalnej. Wydawca niniejszego zbioru pieśni, Rolf Krenzer, wraz ze swoimi współtwórcami: Christą Linke, Gertrudą Lorenz, Iną Lotz oraz innymi, zebrał i skomponował owe pieśni dla umyślowo upośledzonych dzieci w wieku przedszkolnym oraz szkolnym, mając na uwadze przybliżenie treści religijnych i Boga poprzez pieśń śpiewaną, a więc i przeżywaną. Krenzer zaznacza w przedmowie, iż pieśni te znalazły szczególną sympatię i aplauz u 3-latków w normie psychofizycznej, zatem zbiorek ten dedykuje wszystkim dzieciom.

Dzieci pragną śpiewać i muzykować już od najmłodszych lat, a Dobrą Nowinę można wprowadzać i przybliżać właśnie poprzez śpiew, grę na instrumentach, czy w zabawie ruchowej. Wielość przykładów muzycznych, w postaci pieśni, piosenek, zawołań i odpowiedzi melodycznych stanowi główny cel tego zbioru. Wszystkie one opierają się na ścisłym związku prostego i zrozumiałego tekstu z odpowiednią dla dzieci melodią. Znajduje to swój wyraz w prostej strukturze melicznej pieśni, w prostych, nieskomplikowanych przebiegach metrycznych, w małym ambitusie ich melodii. Wiele z nich wyrasta z pentatonicznego materiału dźwiękowego, gdyż, jak praktyka dowodzi, dzieci mogące śpiewać bez trudu poruszają się w tej swoistej skali dźwiękowej.

Pieśni omawianego zbioru uporządkowane są tematycznie. Znajdziemy w nim pieśni na cały rok kościelny, pieśni na każdą porę dnia, wzruszające w swej prostocie, a mówiące o codziennym życiu wspólnoty ludzkiej, pieśni pochwalne i dziękczynne. Szczególnie godnymi uwagi i rozpowszechnienia są cykle pieśni mszalnych (7—10 pieśni), które z dużym powodzeniem można wykorzystywać na Mszach św. dla dzieci dla rodzin czy też na różnych nabożeństwach. Nie zapomniano także o pieśniach i piosenkach w tekście adekwatnych do liturgii słowa, a czerpiących swój materiał głównie z Nowego Testamentu.

Zapis wszystkich pieśni jest monodyczny, bez akompaniamentu. Autorzy pozostawili w tym zakresie swobodę w pobudzeniu inwencji twórczej dzieci bądź nauczyciela celem doboru czy opracowania towarzyszenia instrumentalnego; jest to bowiem uzależnione tak od możliwości dzieci, jak i dysponowania odpowiednim instrumentarium. Niemniej wykorzystanie instrumentarium Orffa, a przede wszystkim sekcji rytmicznej wniosłoby wiele urozmaicenia przy wykonaniu pieśni. Niektóre przykłady kompozytorzy zaopatrzyli w odpowiednie chwytły gitarowe, służąc tym samym pomocą tym, którzy grają na tym instrumencie — rodzicom lub wychowawcom. Również każdy śpiew wzbogacić można o ostateczny akompaniament przy pomocy klaskania, pstrykania, uderzania ręką o kolana itp.

Książkę należałoby spopularyzować także u nas. Rozpowszechnienie choćby kilkunastu wybranych i zaopatrzonych w polski tekst pieśni poszerzyłoby wciąż ubogą literaturę z tego zakresu i z pewnością byłoby bodźcem do rozbudzenia inwencji nauczycieli wychowania muzycznego, czy młodych kompozytorów celem stworzenia pięknych i prostych w formie cykli pieśni mszalnych dla najmłodszych oraz dla dzieci specjalnej troski. Dzieci małe spontanicznie śpiewają i grają razem ze wszystkimi, a swoją spontanicznością pociągają dorosłych do wspólnego śpiewania i muzykowania.

Elżbieta Rakowska, Lublin

Lieder für das 1.-4. Schuljahr, wybór i komentarz dydaktyczny Sigrid Berg, Stuttgart-München 1978, Calwer Verlag — Kösel-Verlag, s. 80 (*Lieder — Bilder — Szenen im Religionsunterricht*, t. 1).

Wieloletnie poszukiwania zachodnioniemieckich nauczycieli religii zmierzające do właściwego i pełnego ujęcia problemów dydaktyczno-metodycz-

nych tego przedmiotu w 10-letniej szkole, okazują się wciąż aktualne i w praktyce bardzo owocne. Ich wynikiem jest opracowanie serii podręczników szkolnych do nauki religii pod wspólnym tytułem *Pieśni — Karykatury — Sceny*. Seria ta wskazuje na nowe możliwości ujęcia materiału nauczania z zakresu religii, kipi różnorodnością tematów i ich wieloaspektowym znaczeniem; pozwala oceniać każdy czyn w świetle etyki katolickiej, a od najmłodszych lat uczy dziecko specyficznej modlitwy — służenia Bogu codzienną pracą.

Całość edycji obejmuje 9 zeszytów. Zeszyty od pierwszego do trzeciego przeznaczone są dla klas 1—4, z których każdy opatrzony jest ogólnym tytułem, określającym podstawową formę oddziaływania: zeszyt 1 — *Pieśni*, zeszyt 2 — *Karykatury* (rysunki) oraz zeszyt 3 — *Sceny*. Pozostałe tomy wykazują analogię w układzie kolejnych numerów z przeznaczeniem: zeszyty 4—6 dla klas 4—7 oraz zeszyty 7—9 dla klas 7—10. Ujęcie tematów na bazie różnorodnych materiałów pomocniczych wraz z wieloma formami działania świadczy o korelacji wielu przedmiotów i ich integracji z dziedziną sztuk: muzycznej, plastycznej i dramatycznej.

Autorka zeszytu pierwszego Sigrid Berg wybrała 30 przykładów pieśni kompozytorów rodzimych, zaczerpniętych z bogatej literatury niemieckiej pieśni religijnej oraz anonimowe pieśni Murzynów amerykańskich, tzw. *negro-spiritual*, w treści odpowiadających chrześcijańskiej perspektywie życia. Tytuły pieśni podają temat lekcji i pozostają w ścisłym związku z zawartymi w niej zagadnieniami, jak i z ogólnym hasłem tematycznym, które często poprzedza urywek ze Starego lub Nowego Testamentu, umożliwiając wielostronne wykorzystanie materiału.

Wybrane pieśni są niezwykle piękne. Proste w strukturze formalnej, najczęściej o typycznej budowie zwrotkowej z refrenem, niektóre o charakterze recytatywnym, w większości niezmiernie śpiewne i melodyjne. Pozbawione są jakiegokolwiek akompaniamentu, lecz jest to celowe; najważniejszym instrumentem jest sam głos ludzki. W przypadku tych pieśni muzyka ma stać trochę w cieniu słowa.

Każda z pieśni poprzedzona jest komentarzem dydaktyczno-metodycznym. Ma on zaszyfrować informacje związane z tematem, głównie meritum tematu, pokazując sposób dojścia do niego oraz zawiera propozycje przykładowo rozplanowanych jednostek lekcyjnych. Książkę tę można z powodzeniem traktować jako rodzaj poradnika metodycznego dla nauczyciela religii, który pokazuje, jak wiele różnych funkcji może spełniać pieśń w procesie nauczania. Jej rola nie sprowadza się tylko do wzbogacenia lekcji o jedną z form wychowania muzycznego, lecz jest z nią tak zintegrowana, by mogła w pełni rozwinąć jej wszelkie możliwości treściowe i emocjonalne, a przez śpiewanie utrwalić poznany temat.

Na końcu książka wzbogacona jest o 15 „ćwiczeń roboczych” (pomocniczych), odpowiadających tematom lekcyjnym; umożliwiają one nauczycielowi sprawdzenie opanowania oraz zrozumienia omówionych zagadnień przez ucznia. Służą do tego celu testy rysunkowe, słowne i różnorodne opowiadania.

Elżbieta Rakowska, Lublin

Karikaturen für das 7.-10. Schuljahr, wybór i komentarz dydaktyczny Horst Klaus Berg, Stuttgart-München 1978, Calwer Verlag — Kösel-Verlag, s. 87 (*Lieder — Bilder — Szenen im Religionsunterricht*, t. 8).

Celem pracy jest zachęcenie katechetów do włączenia w nauczanie religii rysunku-karykatury, będącego satyrycznym obrazem naszej rzeczywistości. Służą temu szczegółowe i praktyczne wskazówki ułatwiające wprowadzenie i kontynuację tego interesującego metodycznego „instrumentarium”.